„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељи и то: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА

за Аустро-Угарску:

на целу годину	12 фор.
на по године	6 „
на четврт године	3 „
на један месец	1 „

За Србију:
(*у сребру.*)
На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 нов. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жигсе плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и браће М. Поповића код „првене руже.“

БРОЈ 62. У НОВОМЕ САДУ, У СРЕДУ 29. МАЈА (10. ЈУНА) 1874. ГОДИНА IX.

СРБСКА „ИНТЕЛИГЕНЦИЈА.“

Има година дана, како нас мори јад за који се незна, шта је горе, казивати га, или неказивати, и управо то премишљање то таласање, то презање од посљедица казивања с једне, неказивања с друге стране, то узимање и одлагање пера, највећа је мука душевна.

Но крајње је време, да се и у том погледу прекине „с политиком ноја.“

Кад се човек осврне на прву десетину година од 1861 год. овамо, кад се сети оног одушевљења, оне ревности и воље, којом су сви, а нарочито умнији, тако звани „интелигентни“ слојеви овостраног србског народа уз сваку грану народног живота пријањали, једно друго подржавали, подстицали и рабрили, и сад човека обузима милина, и рекао би, да је то залога животне снаге и боље будућности србске.

Но кад човек на последње године, а особито на прошлу погледи, и види немар, или бар нерадњу, особито они слојева и кругова србски, који су позвани, да народ србски у народној свести одржавају, да га поучавају и руководе, то човека обузме туга и суморност, која му веру и наду, и сам „видик“ одузима.

Истина је, да је то хронична, психолошки растумачљива појава, да се после већег и дужег напрезања сила, како у човека, тако и у народа покаже неки умор, који изискује одмор, и који често прелази у суморност; али то се онда пре покаже на маси народа, која својом тежином зауставља полет и сами најнеуморнији духова; али у нас се противно опажа: маса народа, где се на јавни рад, на какву акцију позове, одзива се живо, и одушевљено, а „духове“ народа, интелигенцију обузима чама.

Истина је, да је усљед очевидне реакције, и притиска у Европи та чама више мање општа, и да је у приличној мери овладала и самим Мађарима, којима је крма и сила државна у рукама, и којима је у власти, да непрекидним успесима на политичном, привредном, и просветном, и у обште на народном пољу свој народ одржавају у свежости, чилости, окретности, и доброј вољи, и да својим „духовима“ даје поља и воље радњи; али једно за сваки владајући народ ради државна справа, државна благајница, и државни органи, а друго и у сами Мађара опажа се у тако званом опозиционом и напреднијем делу и крају народа већа живост и окретност, него у нас.

Живот једног народа не састоји се само из живота свију појединаца појединце узети, него из још нечега, што одржава свезу ти појединаца, што посредује међусобно подпомагање у материјалном, умном, и моралном развитку и напредку, што уједињава снагу појединаца на извесну општу циљ, и правац даје свима и целини. Тај органички живот народа треба за своје одржање и развитак особене радње, особени радина и материјални средстава. Велики народи могу да свој живот одржавају и развијају и онда, ако појединци не поднашају никакве, или мале жртве, јер ако сваки само оно, и толико ради, што и колико му иде у приватни интерес, ипак је тиме због велике гомиле радина, и међусобне размене међусобне радње и заслуге, подмирен и општи народни интерес без особити жртва од стране појединаца. Па и ту треба поколења, да развој народа дође у тај природни колосек „без жртве и напора“ појединаца. Ни су ли и ту дуго времена поједини, нарочито пак умни људи требали, да са жртвом и напором покрену живот народа и да створе ону умну и моралну основину, око које се после и без, или са мање жртве и напора појединаца, живот народа сам собом креће.

У мали народа пак треба за одржање живота и развитка, непрекидни жртва и напора од стране појединаца. Без тога неће бити умног и моралног фонда, што је нуждан за одржање целине и свезе, и тело народно распада се у атоме појединаца, који се природним путем претапају у већи, животнији народ. У томе истина лежи већа мука, или бар веће ограничење материјалног уживања појединацау корист целине — али и у томе је и већа дика, душевна наслада, и слава мањи народа. Мала Атина и Спарта требала је за своје одржање према Азији млого већег напора, него велики Рим, и велика Италија — али је и живот њин био лепши, и славнији. Каквог ли напора треба мали народ, који нема робова за подмиривање своји телесни потреба!

Имају ли ово на уму Срби, који су „ум народа“, интелигенција у народу?

Жалост је погледати безмерну и безкрајну апатију нашег интелигентног слоја људи.

Овде немамо пред очима оно предпотопно поколење, које се за друго што није ни спремало, него да буду: архијереји, архимандрити, чиновници, адвокати, лекари, и т. д. и т. д. са једином тежњом, да постану што већа и богатија господа, да само себе и своје породице усрећавају, и који су висину и врлину Србина мерили дужином титула или светлости ордена.

Некажемо, да ји нема од млађег поколења, који су не само свесни своје дужности спрам народа, него који исту такође врше.

Али:

„Наши дани све су блеђи,
А јунаци све су ређи“!

Погледајмо дистрикт, погледајмо велику Кикинду, какав цвет млађи Срба има у њему! Па чује ли се о њима жива гласа? Та већ ни читаонице, ни састанка немају! Страна тако звана „интелигенција“ преоте друштвени, јавни, и привредни живот.

Погледајмо Вел. Бечкерек. И тамо има низ млађи Срба. Где је гласа и трага каквој радњи њиној на јавном пољу? Једанпут само у овој години плану жижак у жупанијској скупштини, па се — угаси.

Погледајмо Вршац — тамо што млађа интелигенција, тиме лошија.

Погледајмо Вуковар, средиште сремске жупаније. Како редко чује Србство што из тога „китњастога“ Срема о јавном животу!

За Сомбор не ћемо да говоримо.

А и у Новом Саду где је она живост, прегнулост, радиност?

Није ли чама овладала и на самом књижевном пољу?

Ево су и конгрески избори на прагу.

Миче ли се и листак само на гори србског народног живота?

Не миче се ништа, као да је обамрло.

Мора, чама — мемла од камена.

Је ли то умор?

Већи део од ти није се ни морио — бар после политички избора овамо, никако.

Је ли стра?

Тога ће бити — али не толико страха од Сапарија, и од сами тавница, јер онолико, колико би се узгредне јавне радње од њи очекивало, не доводи ни са владом ни са државним тужиоцем у сукоб; но више стра од ненаклоности они кругова, који би ји у пословима њиним ократити могли.

Но еда ли је то спречило, да ти кругови ипак несрбске живље подпомажу, а Србе омаловажавају, и окрађују, и не би ли самосвесније и достојније, и то колективно држање таки србски живаља већма импоновало реченим круговима, који би се тек онда, и тим већма на јавни дух Срба, па према томе и на србске адвокате, лекаре, мернике и т. д. обазирати морали — то је питање које нећемо овом приликом да претресамо.

Ни је нужно правити онај жагор, који је у сваком почетку природан, и неизбежан. Но из тога несљедује, да свака, па и најмирнија, законита радња буде заптивена.

Пасиван одпор противу Мајтинизма као да хоће да пређе у „пасију“.

Тој пасији име је: комодитет, немар.

И то је обично, да се једна странка улењи, чим дође до већине, па још тако велике, као што је србска народна према клирикалној — но ни су редки примери, да је мала, али окретна чета разбила велику неопрезну војску. Ваљало би, да се у изборним местима и срезовима прикупе људи, који имају уплива у народу истога среза, и од који је народ научио, очекивати руковођење и упућење, те да се поразговарају о корацима, који су нужни, да се у општинама дође до избора добри и поуздани изборника, а на биралишту до избора ваљани посланика.

Вароши особито могу бити место састанка за околину. Вароши и варошице требало би да преузму руковођење своје околине.

У данашњем броју саобштавамо листу посланика, који су избрани били за сабор од год. 1872.

Без особитог разлога не би ваљало промене чинити већ с тога, што би се то са противне стране криво тумачити могло, и што се тим слаби вера у сталност народа.

Где би се из особени разлога хтело мењати, добро би било, да се то договорно и зарана обави, да не буде забуне или раздора.

У Н. Саду ће постојати одбор бирача за Н. Сад. Исти ће пак и осталим местима и срезовима стојати на услузи саветом или препоруком, ако се једно или друго од њега желило или тражило буде. Међутим могу се места или срезови одбору томе путем овога листа обраћати.

И тако на дело! Нетреба да се згледа један на другог. Ако неможе или неће напред један други ли, од који се очекивало, или очекује, нека трећи, четврти изађе на среду, и постане копча састанка, договора и рада.

Наша „интелигенција“ има народ, и општу народну ствар на души — ми је пред народом и историјом чинимо одговорном за дела народна у дотичном кругу, и за — облик будућег конгреса!

Ми смо своје чинили, чинимо, и чинићемо. Нека и други чине — сваки своје.

ИМЕНА КОНГРЕСКИ ПОСЛАНИКА ОД ГОД. 1872.

Павле Пајић, парох.
Др. Бр. Стевановић.
Јоца Стефановић, витез од Вилова, мајор.
Андр. Секулић.
Максим Јакшић.
Паја Телечки.
Петар Беговић, капетан.
Мих. Велендерић.
Др. Св. Касапиновић.
Пера Вуков.
Љубомир Рњанин.
Ђорђе Бранковић.
Др. Ника Максимовић.
Аксентије Моловић, пар.
Ђ. Димитријевић.
Петар Мандић.
Стеван В. Поповић.
Јереј Јован Јовановић.
Л. Стефановић, прота.
Светозар Поповић.
Младен Коларовић.
Петар Лупа.
Ђорђе Грујић, парох футошки.
Никола Беговић, прота карловачки.
Др. Павле Ивановић.
Ђорђе Манојловић.
Јован Живановић.
Василије Живковић.
Максим Папић.
Јоса Јорговић.
Сима Крестић.
Ђорђе Мандровић.
Прока Топонарски, парох.
Симо Марић.
Стева Његовон.
Дамјан Мацакања.
Др. Ђока Милосављевић.
Јоца Крстић.
Стеван Бранковић.
Алекса Секулић.
Д. Крестић.
Каменко Ј. Јовановић.
Ђорђе Урица.
Милета Брадваровић.
В. Костић.
Симо Теодоровић, парох.
Јеремија Мађаревић.
Амврос Петровић.
Јован Павловић.
Радош Крагујац.
Петар Шорак.
Петар Забрдац.
Ђорђе Ружичић.
Јово Трбојевић.
Герман Јовановић, протосинђел.
Васа Ђурђевић.
Сима Котур.
Андрија Бирач.
Илија Гутеша.
Васа Милојковић.
Петар Чарнојевић.
Др. Миливој Топонарски.
Др. Светозар Милетић.
Јован Бошковић.
Др. Јован Суботић.
Стеван Брановачки.
Др. Милан Јовановић.
Др. Лаза Костић.
Др. Илија Вучетић.
Др. Ђорђе Натошевић.
Др. Стеван Павловић.
Милош Остојић.

НОВИ САД 28. маја.

У данашњем листу ниже доносимо „Обзоров“ одговор: „србским листовима о Босни.“

Задржавајући себи, да о тој ствари обширније говоримо, кад нам текуће ствари више простора у листу допусте, за сад ће мо се ограничити на оно, што се односи особеко на „Заставу“.

„Обзор“ вели: „Застава“ је рекла „по *обичају* без доказа и сведочанства.“ Да је „Заставин“ обичаі подобне ствари *„без доказа и сведочанства“*, наводити, то морамо да се „Обзоровим“ стилом послужимо, обележити као „пресну неистину“; премда из тога, што се кад у *појединoм случају*, због особени обзира, не би навео доказ или сведочанство, још не би сљедовало, да наведено *није истина.*

„Обзор“ ће се сећати да је Милетић пре неку годину уг. министра интерпеловао о неким војеним појавама на граници Босне, које су изгледале као спрема за освајање Босне.

Хофман, ондашњи заменик аустро-угарског министарства спољни дела, нашао је за нужно, у једној дипломатској окружници таку спрему и таку намеру са стране Аустро-Угарске порећи. Тешко да би је порицао, да није имао узрока томе, т. ј. да није нешто у ствари било, било као збиља, или смицаљица за мананевар какав. И заиста је после изишло на видик, да је било нешто у ствари, и ако није све на јавност изишло. Генерал Вагнер пређашњи управитељ Далмације и Боке, а потоњи аустријски домобрански министар рече у дотичном одбору аустриског „рајхсрата“, да је устанак у Боци било дело „јужнословенске пропаганде,“ која је на то ишла, да из Боке произведе устанак у Турској, и у обште у јужнославенским земљама. Вончина је у ондашњем листу своме јавно позвао Вагнера, да за 14 дана ствар објасни, или реч натраг узме, иначе је претио, несећамо се чиме. Љубиша као „рахсрат“ добио је упутство, да интерпелише министра у тој ствари. Но све је легло. Како — незнамо, али то смо доцније докучили, да је пре тога баш у оно време, кад се у Боци аустријска војска прикупљала, и кад су оне припреме, појаве на босанској граници догађале, било између Вагнера и неки чланова хрватске народне странке преговора и договора о освојењу Босне, и да су ови у поседу Вагнеровог писма о томе.

Хоће ли „Обзор“ и овоме „доказа и сведочанства?“ Је ли с обе стране била каква збиља, или је једна страна хтела другу да заведе, да је за своје цели употреби и обмане, кад ову цел постигне, и ни су ли обојима с које год стране конци поршени, те је „грожђе постало кисело“ — о томе нећемо да главу разбијамо. Чињеница је само да је тога било.

„Обзор“ вели, да је „Застава“ рекла „пресну неистину“, кад је казала: „да је надвојвода Албрехт знамените разговоре водио о Босни“. Чудно нам је, да „Обзор“ може будуће порицати оно, за што се није казало, да се с њим или у Загребу догодило, и што се могло н. пр. у Осеку догодити, и тако, да „Обзор“ незна, с којим се знаменитим Хрватом то догодило. Ми да смо хтели, или правије рећи да смо — не себе ради — могли са извором још сад на среду изићи, ми би то учинили, али то и сад неможемо и нећемо, ма „Обзор“ и остао при томе, да смо *и сад* „неистину“ рекли. А ако „Обзор“ навали дознати ће те Хрвате.

Ми би још волели, да је то „неистина“, и да смо у овом случају лоши извештени били, него о појавама и преговорима за Вагнерово доба; но за сад морамо да останемо при веровању, тим више, што је вест та из таког извора хрватског, који је могао обавештен бити, ако и није можда знао, да ће иста можда и до нас доћи. Међутим, по истом извору није „надвојвода“ био, који је „водио“ разговоре нити је у „Застави“ тако стојало, него да се јасније изјаснимо: „знаменити Хрват“ повео је говор о Босни.

Да су пак таки преговори од стране Хрвата могући, и управо вероватни, то нам сам „Обзор“ одаје, кад каже: „Србски листови, без сваког промишљања (то ће рећи: „србски листови непромишљавају, него само „Обзор“ промишља) узимљу као ствар готову, и саму по себи разумљиву, да Босна и Херцеговина морају припасти Србији. А међу тим није то сасвим тако једноставно.“

Но ово се већ односи на саму ствар, о којој ћемо засебно и обширније писати, и можемо пречекати одговор србски листова у Србији, тим пре, што се ово односи више на „адресу Србије.“

СРБСКИМ ЛИСТОВОМ О БОСНИ.

Под овим насловом доноси „Обзор“ у 125. бр. од 22. маја следећи одговор србским листовима:

„Природно је својство неуку и неупутну човјеку вековита сумњичавост. Непознајући јасно у свет и своје одношаје са светом, непоуздава се сам у се па се непоуздава ни у другога. Тко хоће може га преварити, и он мисли да га свако вара. По овом најнутарњијем својству и људској нарави да се протумачити, зашто наш сељак, још чамећи у жалосним посљедицама дуговјека кметства, чим је душевно слепији, тим мање вјерује чиновнику, одвјетнику, свећенику и свему, што не носи сурине.

Логичним начином и народи мали, неимајући самосталности ни снаге, неимајући згоде прогле-

дати и проучити нарав одношаја, којима су повезани са светом, готови су видјети свуда страшила, у свем превару и издајство.

Ми смо од некога времена постали мученици овога злосретнога а ипак толи наравнога својства. Јуриш угарскога новинарства, бог зна је ли се и слегао. Стане ли Угарска све то више слабити, како је почела, нитко неостаде сигуран од вековите њезине бојазни и сумње. Сад пак узели опет скоро сви српски листови из Новога Сада, из Београда и са Цетиња сипати против нас концентричну ватру сумњичавости и приговора да смо издајници. А зашто? За Босну! *„Застава“ је рекла по обичају без доказа и сведочанства*, да су Хрвати попустљиви Угарској, јер ће им Угарска дати Босну; затим да је надвојвода Албрехт знамените разговоре водио о Босној. „Заставина“ изрека довољна је, да нам удари на чело печат издајства у редакцији српских листова.

Рецимо на часак, да је „Застава“ рекла истину, како је пресну неистину рекла, зашто би Хрвати били издајице? Српски листови, без свакога промишљања, узимљу као ствар готову и саму по себи разумљиву, да Босна и Херцеговина морају припасти Србији. А међутим није то сасвим тако једноставно. Из повјести нећемо ни спомињати познату истину, да су Босна и Херцеговина пале не као српске провинције, већ као самосталне земље, те би могле као самосталне земље и устати. Но држећи се начела народности и народне воље, где је сигуран доказ, да би Босна и Херцеговина хтјеле бити једно са Србијом? Тај доказ мањка, и ми смо у бриги, кад би Србија, која је недавно гледала топчидерски ужас и сазнала за бомбе, бачене на невино дете Милана, случајем којим или чудом задобила Босну и Херцеговину, да је не би могла ни две године задржати.

Ал ни за један часак није истина, што је „Застава“ рекла. Нит су Хрвати, уговарајући ревизију с Мађарима, о Босној какав потајни или непотајни уговор склопили, нит је надвојвода Албрехт, бивајући у Хрватској, гледе будућности Босне знамените или незнамените разговоре водио.

Невјерује ли „Застава“ Хрватом, морала би бар Мађаре познавати, који у власти стојећи, снују ли какве основе, воле их сновати с Њемци у Бечу и Берлину, него с икојим славенским племеном. Некоч је то другчије било, кад су Мађари тражили помоћ својој домовини у Букурешту и Београду, и када су браћа Срби од сама братинства за своју подпору тражили Славонију у награду, препуштајући Хрватску Угарској. То није било издајство, већ на просто глупост, као што се сада јасно показује. Данас Мађари за своје основе нетребају ни Хрватске ни Србије.

У осталом у Загребу тако добро знају као и у Будиму, да ни Угарска ни Србија немогу узети Босне, ако им недадну дозволе Немачка и Русија. Којој пак од њих оне двије велевласти дадну дозволу, узалуд би се Хрватска упела томе на пут стати. Штета пак за Босну и Херцеговину, да чаме у глупости и сиромаштву, на велику штету и Хрватске и Србије, те се ми неустручавамо опет изјавити, нека му бог плати, когод Босну ослободио, макар српски органи још љући анатема на нас бацили. Данте жалећи судбину Италије, расцјепане и љутим ратовима извржене, подупирао је немачког цара, да ју освоји и у једини. Нико некори Дантеа издајством.

Притиснимо радити и учити, да небуднемо малодушни сумњичави.“

ВЛАДИКА КЕНЂЕЛАЦ И МИТИНГ У ВРШЦУ ДРУГИ ДАН ДУХОВА 1874.

Планета нашег владике Кенђелца мора да је сва од гара, ил је баш црна као гар, јер ако је и било какве *беле* пегице на њојзи, то је ових дана и њу владика чађом покрио тако дебело, да ју сва вода која Дунавом и Савом тече спрати не може.

Цео свет зна, да је владика Кенђелац гласовитог Дионисија у Босној на гласу и на делу надмашио; познат је као жандар — кортеш — цензор и паша-владика, познат велим, јер је жандарисао бајонетима алеманских војника на првозваног Андрију 1870 год. у Вршцу; кортешовао је у крајини панчевачке пуковније за владиног кандидата при избору посланика за земаљски сабор: цензурисао је над листом „Учитељ“ јер га је у својој диецези формално забранити покушао; пашовао је и пашује у епархијским одборима, свађа се са члановима, тера их напоље, грди на хватове, диже седнице, изгњучује чланове, не извршује одборске закључке, који му не годе, наређује и извршује сам што хоће и како хоће, збаца и гони ни криве ни дужне учитеље, узима им по тирански лебац; подиже председнике црквених општина и. т. д. зала „их же њест числа.“

Све се то као што рекох знало и зна не само код нашег већ и код страног света, али се није знало до сада: *да тај исти православни владика, полицајном силом разтерује народ од његове цркве.“*

То се десило овако:

Поводом тим, што је министарство богочасти и јавне наставе наредило, да се у Вршцу нова црквена општина образовати има, и што је то и у цркви публиковано, договоре се неколицина грађана — на челу којих је био др Ђока Милосављевић, да сазову други дан духова по подне, јавни збор у порти саборне цркве и да се ту јавно: „о предстојећем избору представника наше црквене општине посаветују.“ У сљед тога учине пријаву полицији варошкој и мађистрату, затим позову суграђане печатаним и афижованим прогласом — у којем је предмет означен био — на братски збор.

Позната 16-рица читајући проглас, уплаше се, те хајд код владике — свога вође, — молећи га и грозећи му, да су они и читава клика пропали, ако се митинг држи, јер онда не јамче, да ће по вољи владиној нову црквену општину образовати моћи, зато нека владика пошто по то митинг забрани.

Владика како увек тако и сада — загризе за љубав својим „возљубљенима“ у киселу јабуку и одма пошље свога протосинђела и конзисторијалног бележника *Нектарија Димитријевића* градоначелнику, с налогом, да категорично захтева, да овај силом полицајне власти митинг забрани. Градоначеоник одговори, да неможе то да чини, јер су митинзи до закону слободни, изјављујући уједно, да је пријава од стране сазивача учињена и да је он о томе и министарство известио; сад ако министарство забраном одговори, онда ће он извршити. Владикин изасланик захтеваше да се митинг у порти забрани, т. ј. народ из порте полицијом изтера, односно митинг разтера, рачунајући, да ће полиција тим начином одпор изазвати, јер народ се из порте неће изтерати дати, да ће се сила употребити па је екцес ако не и редован бој готов, али свакако митинг осујећен а то је управо и циљ. Градоначеоник није смео све могућности последица на своју одговорност да узме; од министарства пак нема одговора, а владици опет замерити се, то опет није рад већ и са разлога локалне политике и самодржања своје партије у представништву варошком; еле оде сам лично владици и изјави, да је он готов захтевани налог полицији да изда, али владика нека прими одговорност на себе. Владика на то рече: *„ја примам сву одговорност на себе.“* (Живио! од стране при ручку му налазећих се једномишљеника,) и градоначеоник оде те изда капетану налог: „да овај, за после подне заказани митинг у порти саборне цркве забрани односно разтера.“

Исти дан по подне (други дан Духова) у три сахата почео се народ у порти саборне цркве искупљавати, али пошто је у ½ 4 сах. вечерње у цркви, то се са збором чекало док вечерње — које је узгред буди речено опет по упутству из владичиног двора до после 5 сах. дуготезано било — не прође.

Одма по вечерњу дође др. Ђока Милосављевић са некима од сазивача у порту. Одушевљено живио од присутних преко 600 грађана би поздрав збора, али и капетан варошки *Витас*, окружен пандурима њему у коб и приобшти му: *„да је на захтевање преосвећеног владике држање збора у порти забрањено и да је он упућен да ту забрану и путем силе изведе, молећи га да то скупљеном збору приопшти и да се разиђу.“*

Милосављевић попев се на столицу, приопшти у подужем говору скупљеном збору владиком наређену забрану збора у порти, сажаљевајући што нам владика оно пречи, што су наши стари од вајкада па и ми слободно упражњавали, а то је, да смо се кад се год цркве и црквене општине што тицало и кад је збора требало, увек у порти састајали и зборове држали, зато би много умесније било, да нам је преосвећени владика место ове забране свога благослова послао са жељом, да се сложимо и одпочети рад срећно свршимо. (Овде упадне капетан молећи дра Милосављевића да краћи буде и пошто му Милосављевић одговори, да он о ономе што је за митинг одређено ни речце поменуо није нити ће поменути, већ да *забрану* приопштава, — настави) и позове збор, да се уз придржбу свога права, захтеву полиције повинује — и сиђе се доле са столице.

Као из једног грла захори се: нећемо из порте да идемо, наша је порта а не владичина и т. д. жагор, узрујаност и вика с псовкама, све већа огорченост — и већ је маса грађанства тако распаљена била, да је само једне речце требало или да су пандури односно полиција покушали да само рекну „напоље,“ па би било свашта, т. ј. и војника и крви па не знамо како би и владика прошао; али, у добар час, опет др. ђока Милосављевић стаде говорити и рече „браћо! огорченост је ваша оправдана, али имамо законита пута да своје право потражимо, власт није крива што врши добивене налоге, а није ни влада крива, јер нас она не пречи, кривац је наш владика, за то ћемо у своје време и на дотичноме месту одговора потражити, а сада браћо! одајмо овде присутној власти полицајној дужну пошту и пођимо одавде где нам се зборити пречи, хајдемо на пијацу, хајдемо на излаз, јер забрана гласи за друго место.“ Живио др. Ђока! на пијацу! и сад све поврви на пијацу.

Међу тим се по вароши прочуло за забрану и сад је све гомилама на митингу врвило, тако да је збор на пијаци до хиљаду људи бројао.

Овде је др. Милосављевић приопштио збору ради чега је на окупу, препоручио је скупљеним да се као бирачи упишу, да се споразуму и сложе које ће и какве ће људе за општинаре код црквене општине да бирају, те да тако себи посао олакшају, и позвао је присутне да се увек реда и закона држе.

После тога и уз живио доктор Ђока! развиђе се збор.

Ето вам веран опис „митинга“, па ако овај са дописом у „Тем. Лап.“ од 3 (6) бр: 124. сравните, онда ће те наћи, да је тај допис посве изврнут и тендециозно изгрђен, шта више, да је и пре држаног митинга написан и одпремљен, а то доказујем и тим, што је митинг око 7· сахата свршен, а на пошти примају се писма само до 6. сахата када митинг ни почет био није, еле да је кореспондент Т. Л. — а, после митинга тај допис писао, онда би његово писмо 2-ог на пошту дошло а 3. п. р. у Темишвару било, дакле не би у листу од 3-ег који се 2-ог печата и разшиље печатан бити могао. Оволико томе листу и читачима, да сазнају какви су извори наших противника, из којих они вести о нама и нашим стварима крпе. Сада да завршим.

Да се народ око своје цркве и у портама црквеним, у варошима, селима и манастирима од вајкада скупљао и ту славу храма цркве и заветину прослављао и обављао; да је ту увек и у свако време и своје црквене зборове и изборе држао и обављао, то зна сваки православни Србин па и туђин; знао је то и зна и наш владика Кенђелац, јер и он је не једанпут у таквим приликама као владика био и учествовао; зато, њиме изазвана забрана, није из незнања прастарих и данас у снази постојећих обичаја народних, нит је зарад обраће светиње видина каквих потекла, већ је то дело прост излив неоправданог гњева и проста партајна страст занешености му, којој извине нема.

Са овим констатујемо: *„да је православни владика вршачки Емилијан Кенђелац први и једини, који је православни народ од његове православне цркве одбио, јер му је полицајном силом закратио, да у црквеној порти своје од памтивека уобичајене зборове црквене држи.*

Дал је то поступак за *„сазиданије“* или, *„разорење“* православља, нека сваки брат читалац пресуди. △

АРХИМАНДРИТ ХОПОВСКИ ПЕТРОВИЋ.

Познато је нашем свету како неки калуђери посташе бајагии највећи браниоци цркве и православија, од како ове нове црквено-народне установе прилично ограничише њиову самовласт, и од како се стаде искати рачуна о народном добру, које им је поверено, и са којим до данас онако самовластно располагаше, без да су каквој стварној одговорности подвргнути били. Код таки калуђера је црква не народ, него они; — а православије се код њи не састоји у очоме, чему је Христос Спаситељ људе учио, него у извршивању њиове самовоље и деспоције, у нерадњи, и тлачењу црквено-народног добра.

Да је ово истина што наведосмо, ево вам једног примера нечувене дрскости калуђерске.

Позната арх. Хоповски Висаријон Петровић, свргнут је још од старе бивше конзисторије због доказаног проневерења и других недела са управе манастирске, и подигнута је против њега од стране конзисторије тужба још пре три године, на коју г. архимандрит ни до данас колико нам је познато одговорио није.То је тај архимандрит, који је оне помешане српско-романске опћине у Банату, предао онако кратким путем као конзистор. бележник романској епархији арадској, без знања и саизволења дијецезана и конзисторије, које су општине по највишој одлуци имале остати у српској јерархији, док се не би ствар о помешаним општинама својим путем решила. Али наравно, гракнуло срце за владичанством, а то му је вели се, обећано било од пок. митрополита Шагуне. То је тај архимандрит, што је од темишварске конзисторије сабору г. 1870 тужен био, да је записнике конзисторијалне од две године са собом у Хопово однео, а после се констатовало, да их ни саставио није, и да се тек налазе неке белешке, те му је од бившег администратора патријархата наложено било, да их одма на темељу тих бележака састави, због чега је и у Карловце доведен био, да само што пре тај посао изврши, но сумњамо да га је извршио. То је тај архимандрит, који ни искре осећаја за српство нема, што показују најбоље његова дела, јер дошавши у манастир Хопово за настојатеља, разори онај рибњак, кога је пок. честити арх. с великим трудом и муком саградио, упропасти онаку лепу и дивну башту, поче тлачити немилице манастирски иметак, и задужи кућу за 4 године са 8.000 ф. г. вр, ма да је до 12.000 прихода на годину имао. То је тај архимандрит, што узеде из нар. 4.000 фор. фонда да плати бајаги порезу и купљену воденицу, а нити исплати пореза ни воденице, него новце потроши на куле на муле, о којима ни до данас рачуна неположи. И то је тај архимандрит, што се само донде бави у манастиру, док се новца не дочепа, а како овај добије, а он ти ајд у Нови Сад, да се мало прође.

Па шта мислите, шта је тај архимандут сад учинио.

Одма по доласку садањег г. администратора патријархата, дође тај архимандрит у Хопово и стаде опет управљати манастиром и тлачити манастирски иметак. Нити конзисторија нити адм. одбор знадијаше, да он управља тим манастиром, нити га те власти поставише за настојатеља, а и он не би могао то чинити, јер као што рекосмо, на подигнуту тужбу од стране конзисторије, до данас ни одговорио није, а камо да је могао репонован бити. И конзисторија и адм. одбор дознавши да речени архимандрит управља незаконито манастиром, и да тлачи народно добро, интерпеловаше председника за то, но добише увек за одговор, да њему управа није уручена, и да је администратор истога манастира игуман Јазачки. Најпосле ад. одбор изасла комисију, да се увери о том, *јер дође до знања, да је тај г. архимандрит до 20 ланаца шуме на једном месту исекао, осим других већих простора, а по закону имао би права 8 ланаца само сећи.* Комисија убавјести управу да ће доћи 9. марта, но г. архимандрит, ма да није управитељ, одговори писмом са овом дрскошћу изасланику: *да он ове антиканоничке установе не признаје, претећи изасланству, да ће сукоба на велику срамоту адм. одбора бити, ако оно у намастир дође.* Није ли ово безочност? Зар један архимандрит сме таково што чинити, те презирати и непризнавати законити власт, која је легалним путем постала? Зар г. архимандрит ни најновије министарске наредбе, које су највише решење добиле, и у којима се адм. одбор терети одговорношћу за намастирска добра?

И заиста је архимандрит реч своју одржао, јер изасланству, које је 9. марта у намастиру било у највећој вики и у простачком разбацивању речи: *да он непризнаје никакву власт, да је он ауторитетом Његове преузвишености за настојатеља постављен и да он презире адм. одбор.* Шта на таку дрзкост да кажете? Није ли то крајна демонстрација, која на жалост долази од таких лица, која треба да су узор у свему а понајпре у поштовању и уважењу законитих органа. Како сме и како није стид тога г. архимандрита данас презирати и омаловажавати ове установе, *које су од сабора г. 1870 једногласно примљене*, у ком је сабору и г. архимандрит седео и гласао. Кад су те установе антиканоничке, што неподигоше г. архимандрити и г. епископи гласа свога на сабору, и нерекоше разлоге своје, него ћуташе и гласаше сви за ове нове установе?!

Да, канонично је тлачити намастирски иметак, и то још српскога намастира; канонично је незагрнути виноград, изсећи шуму, продати 80 акова ракије одма како се испекла, продати сено још у навиљцима, кад нико непродаје; канонично је никад не ићи у цркву, и намастир по неколико недеља напуштати; канонично је, продавати аренду без дражбе, и то једну и исту, прво једној, па онда другој особи, те примити новце, а после оставити људе да се гложе и свађају; и најпосле је-ли и то канонично кад духовна власт једног архимандрита због разни изгреда суспендује од духовне и економске управе, а он ипак управља намастиром као прави настојатељ. То је све наравно по канонима г. архимандрита, које је он у глави својој као каноне положио, но који у православној цркви не екзистирају, а антиканонично је, кад власт неда тлачити намастирски иметак, кад иште од г. архимандрита рачуна, кад му хоће да ограничи самовољу, и кад му неда као суспендованоме и неоправданоме, да и даље у намастиру жари и пали.

Ово је нечувени догађај, који се у намастиру Хопову догодио, и јављен је од истражног поверенства одма г. администратору патријаршије, као председнику адм. одбора и нар. фондова. Видићемо какав ће резултат те пријаве бити. Међу тим ако ништа не буде, и овом злу недоскочи се, принуђен ће бити адм. одбор чинити даље кораке, јер он са своје стране неће дати, да се једна власт, која је законита, и коју најновије министарске наредбе одговорном чине, презире и омаловажава.

Неке чланове адм. одбора овим опомињемо, да се са датим им од народа поверењем не играју, но да настоје оправдати очекивања своји бирача. На муци се познају јунаци“, па који осећа себе слабим да није кадар поднети и одолети разноврсним искушењима, тај се није требао примати поверења народног, а срамота је за правог родољуба примити се нечега да у корист свога народа дела, а после клонути духом, те извијати ово ил оно. Нека сваки члан епарх. управе има пред очима ону одговорност, коју избећи неможе пред епарх. скупштином и сабором. А ми држимо, да јавни морал још није тако пао, да нам је свеједно, ил нам образ црнео, ил светао био.

Ово смо за то навели, што неки чланови епарх. управе врло редко у одређене им седнице долазе, те се с тога због њиове нехатности не само седнице осујећавају него се и у оним члановима, који тачно долазе воља убија, а противницима се пружа прилика да вичу против ови установа, и да народну страпку пред народом оптужују.

За сад оволико, а други пут о раду епарх. управе, и о сметњама, које се том раду стављају.

НЕКОЛИКО РЕЧИ ПРЕД САБОР.

Глас да ће нам се давно очекивани народно-црквени сабор на петровдан отворити, сваког је пријатеља цркве и народа веома обрадовао, јер заиста је крајње време , да се једном постојеће провизорно, незаконито стање садашње укине и стварима нашим црквено-просветним законити течај поврати.

Но уколико се с једне стране на први мах, обрадовасмо, уколико с друге стране сваког добромислећег сународника нека слутња душу обузима са свију страна чује се питање: еда ли ће идући сабор са означеним му уским делокругом заиста повратити толико жељено законито стање наше цркве и просвете; еда ли ће кадар бити залечити ране, које су нам од унутрашњи и спољашни непријатељи на челу народно-црквеном задане? Таква слутња мора се породити у срцу сваког родољуба, био он свећеник или световњак, кад разуме да ће сабору први, а можда и једини задатак бити изабрати „по дојакошњем начину“ митрополита — патријарха. И ова слутња није неоснована, јер питање је, зар је код нас данас све у та-

ком реду, да само у место администратора добијемо патријарха, да променемо голу титулу, па да се са сабора кући вратимо утешени, што смо извршили свој задатак те сретно крунисали зграду црквено-народног напредка? Зар ми немамо мало пречих ствари за решавање, које одлагања никако не трпе, ако ћемо да спасемо духовни брод, који се данас у бурним таласима очајно колеба?

А шта ако овај брод по нејасном и неопредељеном „старом начину“ дође у руке онаком управитељу, који народног поверења није стекао нити га је заслужио? И да ли ће се ко смети у оваким озбиљним околностима примити црквене управе без моћне потпоре народног поверења? Био он ко му драго, такови неће бити пастир, који на двери улази, већ онај за кога се у еванђелију каже, да прелази преко ограде црквене, и кога овце неће слушати, јер му не познају гласа! Пак зато нека се такови добро на ум узму, и нека дубоко проникну у последице, које се из могуће незаконитости породити могу. — Ми сви желимо сабор, ал сабор слободних руку, који би имао у границама постојећих закона и на темељу крваво стечених права народних да доврши што је започето, да попуни што је неподпуно, да размрси што је заплетено. Ми сви оћемо патријарха, али таког, коме је највиша воља закон, који поштује цркву и њене установе, ал који не преза ни од слободнијих уставних начела, која данас међу напреднијим народима владају. Ми сви желимо да се епископске столице, у колико је за цркву нашу потребно, попуне, ал да се попуне избором народа као у романској јерархији, и то са онаким кандидатима, који не сматрају цркву за своју баштину, свештенство за робове, а народ за безсловесно стадо ради својих себичних циљи; већ који ће у цркви и речма и делом светлити, који ће забатаљено свештенство подизати, интелектуално и морално, и који ће за народ и његово благостање неуморно радити. — Нека нико не мисли да ми овим тек голе фразе изнашамо пред читајућу публику, сетимо се само да се код нас тако рећи за пуну стотину година владавине калуђерске није ништа на црквеном и духовно-просветном пољу радило при свем том, што су у многим стварма јерархији нашој одрешене руке биле. Рајићевом катихизму н. п. управо се сада навршује сто година, и за толико времена не нађе се за потребно да се ова застарела књижица новом замени; а шта да рекнемо за богословски завод, који је сваким даном постепено опадао рекао би да је хотимице напуштен био; и питање је докле би се у томе дошло, да се није народни сабор за њега постарао, као што је и многе друге услове народно-црквеног напредка покренуо? — И при свем том још се налази свештеника, који вичу на сабор и његове чланове, желећи да се сва досадашња радња његова уништи и у цркви „status quo ante“ постави. Но дао бог, ових је данас мало и сваким даном изчезавају према знатној већини увиђавније им браће, који с народом једнако мисле и осећају; нека се и ова мањина добро узме на ум, какве се последице могу не само по цркву већ и по њи саме изродити, ако би им се непромишљене жеље остариле, нека се ма и у последњем часу освесте и обрате народу, који ће их радо у своје коло примити, те нека с њим заједно савестно делају на започетом послу црквено-просветног препорођења, уверени будући, да народ своје свештенство неће напустити.

Ако је што на прошлим саборима превиђено, те се није све онако удесило као што би желити било, то се да на идућем поправити, само ваља да радимо искрено и отворено и да не предностављамо свуда и свагда своје личне интересе обште народном напретку и благостању, јер само се тим начином може доћи до споразумлења и пожељене цељи.

Говори се јоште, да неки предмети спадају искључиво у делокруг синода те као такови не би могли доћи пред форум сабора; — допустимо да их има и такве природе, ал зато невидимо разлога, зашто се неби могао расправни сабор продужити? Та баш на против, ако се оће да се „tandem aliqando“ на чисто изведе: шта спада на сабор шта ли на синод? баш у таком случају ваља да сабор своју радњу развије, јер ту треба оба фактора: сабор скупа са синодом, у виду делегације или иначе да суделују, јер ако би се самом синоду као што неки мисле оставило да ово питање једнострано реши: ко нам онда јамчити може, да синод овакн, као што је склопљен био, неће тежити за тим, да сав делокруг сабора, изузимајући можда једини избор митрополита, себи присвоји, и тим начином да сабор управо излишним учини ако не на свагда, а оно бар на што дуже времена, као што нас дојакошње искуство учи.

Ово као што ни један пријатељ народног напретка не може желити, тако држимо да ни самој влади овако стање у данашњем уставном добу не би ишло у рачун, и зато испуњујући према влади и према народу патријотску дужност своју нека нам и у будуће остане позната лозинка: Не само изборни, но уједно и расправни сабор!

Један протопоп.

ИЗ САБОРСКОГ ИЗБОРНОГ РЕДА.

Да би сваки могао у свежој памети имати, шта саборски изборни ред прописује у погледу бирања посланика за конгрес, саобштавамо из њега следећа на то односна определења:

§. 7. Право бирача од свештеничког реда имају изузимајући личне чланове сабора, сви свештеници без разлике чина и степена, који дотичном изборном месту или срезу припадају.

§. 8. Право бирача од световног реда имају сви исповедници православне вере, који православној црквеној општини истог изборног места или среза припадају, и који по црквено-општинској уредби имају право, да бирају општинске скупштинаре.

§. 9. Попис бирача, који имају право да бирају скупштинаре црквене општине, служи за исказ бирача, који имају право да бирају заступнике за сабор: но сваки који општини црквеној припада, има право искати, да поводом сазива редовног сабора за бирача уписан буде, ако је донде својства добио, и да се онај избрише, који је донде та својства изгубио, или их као новопријављени нема.

Кад приспе распис за сазив сабора биће дужан одбор општине црквене и односно председник јој, да што пре, најмање пак 14 дана пре дана за избор заступника одређеног, списак општинских бирача ради јавног прегледа изложи на месту, које је сваком бирачу приступачно, и да о томе дотичне становнике извести огласом у цркви преко пароха или на други у месту уобичајени начин, како ће се сваки осведочити моћи, је ли сам за бирача уписан, и није ли уписан, који није имао, или је међу тим изгубио право бирача.

Ко мисли, да има право искати, да буде сам уписан, или да други пре уписани, или новопријављени исписан буде, може то за 8 дана учинити. За три дана после тога решиће црквени одбор о рекламацији једне и друге врсте, и објавиће успех прикивом листине новоуписаних и исписаних на црквено-општинској кући, или на други уобичајени начин.

§. 10. Где не би било пописа општинских бирача, дужан ће бити одбор црквене општине, да исти по пропису црк.-општинске уредбе зготови најдаље две недеље дана пре дана бирања заступника, и да даље на начин у §. 9. означени поступи.

§. 11. Редовни сабор сазива се најмање 6 недеља дана, пре него што ће се отворити, а дан за избор заступника одредиће надлежна епархијско-административна власт, и то најраније на 3, најкасније на 2 недеље дана пре састанка сабора.

§. 12. Избори заступника једни су непосредни, други посредни.

§. 13. Непосредни су избори у местима, која сама за себе по једног заступника бирају и шиљу. У њима имају сви у бирачку листину уписани бирачи право, да заступника за сабор бирају.

§. 14. У другим изборним срезовима, у којима више општина једног заступника бирају, обавља се избор посредно; у њима бирају бирачи општине најпре изборнике у оном броју, који јој припада, да онда ови у извесни дан и на опредељеном месту са изборницима других општина заступника за сабор бирају.

§ 15. За посредне изборе бирају се у свакој општини на 200 душа по један изборник, а на надполовични сувишак тога броја такође један.

У општинама, где нема 200 душа бира се један изборник.

У општинама: Карловцу, Загребу, Реци, Суботици, Сегедину и Јегри са својим филијалима (подручјем) бирају бирачи на 50 душа по једног изборника, а на надполовични сувишак тога броја једног.

§. 16. Изборе ове руководи одбор местне црквене општине.

§. 17. Дан и час, у који ће се избор изборника обавити, објавиће местни црквени одбор најмање 3 дана напред од куће до куће, а уједно и другим уобичајеним начином.

Избори ови обављају се у јавној седници и устмено.

О бирању изборника води се записник, а води га перовођа скупштински.

§. 18, Записник изборни саставља се у два примерка; један остаје у општинским списима, а други се шаље епархијској-административној власти (§. 11.)

Сваком пак изборнику издаје се за изказницу доставни извод изборног записника.

§. 19. За изборника у посредним изборима може изабран бити и члан ма које друге општине православне истога изборнога среза, само ако изузимајући остановање остала бирачка својства има, где је међу општинске бираче уврштен. (Свршиће се.)

Из седнице епархијског административног одбора, држане у Плашком дана 19 маја. разпослана је следећа окружница на обћине: Српској Православној Црквеној Обћини. . .

„По гласу високога дописа његове преузвишености господина Никанора епископа пакрачког и администратора српскога патриархата, од 10. 22. маја т. г. М. 374. благоизволило је Његово ц, кр. апостолско Величанство превишњим решењем од 15. маја т. г. премилостиво дозволити, да се у смислу зак. члан. IX. 1868. и на темељу дотичнога превишњим решењем од 29. маја 1871. потврђенога изборног реда посредством горехваљеногa преузвишеног господина, српски народни црквени сабор на дан 29. јунија (11. јулија) т. г. у Карловце сазове, те да му се за први задатак постави, да избор Карловачкога митрополита и патриарха српског по досадањем начину и уприсутности кр. комесара обави и резултат избора Величанству путем комесара и кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе поднесе.

Избор заступника за тај сабор има се дакле предузети по гореспоменутом изборном роду, који је свим црквеним обћинам одавле под 17. јунија 1872. бр. 629. достављен.

На почем је у данашњој седници закључено, да ее избор свештенички и световни заступника за тај сабор по сви изборни срезови ове епархије дне 15. (27,) јунија т. г. пре подне обавити има, то се српској православној црквеној обћини ово настојећим објављује, с тим позивом, нека та црквена обћина о том настојати изволи, да се по §. 9. односно 10. изборнога реда безодвлачно поступа, а за тим по §. 14. 15. 16. 17. к избору изборника поступи, и овим сходно §. 18. односно 23. изказница уручи с упутством: да дне 15. (27.) јунија т. г. на изборно место свога изборнога среза за времена приседу и ту са осталима изборницима саборскога заступника свештеничкога и световног реда сходно §§. 20. и 39. изберу.

Нека црквена обћина и о том настојати изволи, да се по §. 18. алинеа прва један примерак изборнога записника одма овом епархијском одбору достави.

Једнако гласећи позив оправљен је и на све парохе. **(Из „Обзора.“)**

ДОПИСИ.

† **Из Крајине** у Далмацији. 2. маја. Данас са пароброд одјезди у Беч наш владика, витез Стеван Кнежевић у пратњи свога протођакона Никодима Милаша, и наименовани српски бокески и Дубровачки епископ Герасим Петрановић у пратњи свога котарског проте Косте Јовановића, одоше оба наша достојанственика не у свој и прађедовски сион у Карловцима, већ у царев град Беч, ђе ће их дочекати митрополит буковински Теофил Бендела да ту са владиком Кнежевићем посвети Герасима Петрановића за српског владику Боке-Которске и Дубровника. Је-ли Беч средиште српске цркве ђе су се посвећивали, и ђе треба да се посвећују српске владике, или је за то наш српски сион у сремскијем Карловцима? Је-ли за тај посо моро поћи у Беч старина владика Кнежевић и именовани владика Петрановић родољуби? Је-ли се у тој пратњи нашијех двају црквенијех достојанственика моро наћи скоро произведени протођакон Милаш и прото Јовановић? Оће ли тај пут штогод користити српској цркви у опће, а особито српском сиону, односно црквено-народном питању свију Срба у Аустро-Угарској држави, иђемо да видимо. Ми ћемо ови ненадни и жалосни случај у српској цркви у најкраће претрести и обележити по народном осјећању и увјерењу, а доцније нећемо пожалити труда ни времена да пространије и јасније обавјестимо наш мили српски народ, од каквијех су замашнијех посљедица и грдњијех штета оваки и слични намјерно-себични појави, да не речем просто: особна трговина, на увриједу народне части и поштења и подкоп вјечних права српске цркве. — Беч је престолница аустријске државе или ти ћесаревине, али никако средиште српске цркве, ђе су се посвећивали и ђе по праву црквеном по жељи и вољи српског народа треба и морају да се посвећују српске владике из ћесарине, за то је српски сион у сријемским Карловцима. Ту се посветио и наш владика Кнежевић. Краљевство, црква, па и свако у свијету друштво има и мора имати своје обвезно природно средиште. Да је православнијех Срба у ћесарини црквено средиште у сријемским Карловцима мого би се посумњати само они сирах, који нема ни појма о прошлости ни садашњости наше српске цркве у ћесаревини, који непознаје или немари ни познати жељу, потребу и вољу народа у својој цркви и кући. Ако је Бог истина, ако је црква светиња, ако ишта значе народна осјећања, обичаји и права воља народа и свештенства, овђе нам се и силом намеће питање: Куд и за што иђе владика Кнежевић преко Карловаца у Беч, преко Сиона у црквицу (капелу?) Куд ли за собом води именованог владику Петрановића, и зашто је овај прегнуо за њим? Код нас кажу: или играј ил' се у коло не хватај!“ Није лијепо прекидати коло па ма и мало било. Заједница наше цркве у шарем смислу велика је и непобједна у јединству своме, а да ни у ужем није смислу погибљива тиква у љутим валовима, то ћете знати и ви, митроносна господо! Ваша лађа силом плови, а народну вјетар носи, што је јачи брже к циљу дође. Ту истину као да признаје и реакција, плаховити Мађари.

Ми смо звати били више пута на лијепо и на ружно, митом и силом у Рим, право и преко Крижеваца, па нешћедосмо поћи, нити ћемо икад кривим путем ударити. А ви митроносна Господо! кад оћете ето вама друго средиште, а ми док у нама српски дух дише остајемо и остаћемо постојано при нашем стародавном српском сиону, као што смо и лане у просвједима нашијем изјавили и нашем цару. Народ не живи за владике, владике су народне за народ! — Наћи ће се когод, удворица која пакће за вас рећи: а што то мари што се један владика није посветио у црквеном средишту своме, са тијем није се прекинула духовна свеза братска: то је било нешто формално, да се влади учини по вољи! Зар збиља незначи никад прекинути духовну свезу међу браћом, кад један странац у преважном црквено-народном питању оставља своју браћу реакцији на ударцу, а она се склања под заштиту иноплеменика! Зар је то нешто формално кад се епископи без невоље посвећују изван природног свога средишта? И зар је то нешто формално, или тварно и самовољно, кад видимо у овогодишњем „Шематизму“ да су наше обе епархије задарска и которска уписане и подчињене митрополији буковинској. Код нас на глас вичу да је то чисто одцјепљење од српске патријаршије, да се ослаби народни отпор у српско-народном питању; и да „Шематизам“ од ове године није за чиста Србина ни поштена свештеника. — Зар је то плод и успјех лањски просвједа? Каква је то сила на то принудила два наша митроносца, (ваљда је досад и други посвећен) да са правога пута сврну против постојећих установа и правила црквенијех и против очитоване жеље и воље народа свога рођенога, нека оправдају чисто и јавно свој поступак?

Владика Кнежевић ни Петрановић нису морали поћи у иностранство ради посвећења Петрановићева, на то их народ није привољево већ напротив лане, 1873. у месецу марту преко владике Кнежевића просвједово до царева престола, да неће никако подчинити се митрополији буковинској. Тад је исти владика Кнежевић постјецо дјелом и словом народ и свештенство на одлучне просвједе супрот највишој одлуци, па данас кад мишљасмо да је та неостварива ствар сама по себи пропала, на чудо наше гледамо ђе први старина, владика Кнежевић подвлачи своју сиједу главу под јарам млађега од себе, (ако се не варамо) а за њим и Герасим Петрановић, владика витешког бокезког народа. На што лане владици Кнежевићу и његовијем доглавницима тум! бум! по свијету, кад се тако намјеравало окренути без икакве невоље, ако није за то да се за час јавно мњење заведе, да се превари народ и влада, не били владика Кнежевић постао митрополитом буковинским, ако ли међутим умре, да му остане у народу и цркви мало љепша успомена него што ће иначе? (!) Ваљда је са овијем размршена тајанствена загонетка.

Требало је да владика Петрановић и још почека посвећења у српском Сиону, ако му није милија митра од црквенијех права, која су над сваком митром, ако му није преча особна сујета од свете дужности и чистог родољубља? Нама се чини да би владици Петрановићу већа слава била, да је архимандритом и умро, него што је посвећен владиком изван српског средишта и земљишта, на тугу своје рођене браће Срб .

Ни которски прото Јовановић ни задарски протођакон Милаш нису се морали наћи у пратњи двају нашијех достојанственика црквенијех, Милаш за главу, ако човјек мора бити досљедан у јавном раду своме, као што он заиста није. А да се неварамо о недосљедности Милашевој на црквевном пољу и да је Милаш мали дух у борби, нека му читатељи прочте књигу: „Историчко-канонички поглед на установљење нове српско-румунске митрополије.“ Печатано у Задру 1873 год. и без имена, премда не крије да је то производ његов. Да је недосљедан протођакон Милаш он ни сам порећи не може. Прекланe вјерио се био са једном ђевојком, па кад му отац нешћеде дати уз ђевојку 6000 фор. а он ти онда остави Соку, а устакну калуђерску капу, наравно у нади да буде достојни насљедник владике Кнежевића, а да му овај нужно благоволење прибави, — код нас кажу да је исти Милаш поводом лањске борбе о новој митрополији владику Кнежевића звијездама китио по словенским дневницима, по начелу: „Један човјек може створити и окренути јавно мњење!“

Да наше двије владике никакве користи неће донијети са свога чудновата пута о том нико не сумња. Нема отуд користи, већ грдне штете у раздвоју братског кола, односно црквено-народном питању, на реду, и будућим црквено-народним питањима, ма да ће наша јуначка браћа постојано изтрајати у борби за истину и правду, за своја црквено-народна права. „За једним, или за двојицом не стоји војска.“

Да српски народ у Далмацији у овом себично-намјерном послу не дијели свога мишлења са владикама Кнежевићем и Петрановићем доказ им је јавно негодовање и осуђење. Народ је наш у црквено-народном питању срцем и душом спојен са осталом својом милом браћом Србима у ћесаревини. У сваком праведном и корисном питању бићемо вазда заједно с нашом браћом. Ко неће с народом нек иђе куд оће, опћа повјестница бележи и пресуђује свачија ненародна дјела, а наш народ остаје и остаће постојано уз митрополију, патријаршију српску, у својему стародавном Сиону.

Из Јерусалима нећемо на Голготу!

Сљедују подписи.

(Ради нагомиланог другог материјала закашњено. У.)

НОВИ САД 24. маја. — Данас је била редовна варошка скупштина за месец јуни. Од предмета од веће важности били су ови:

Министарство одобрило је варошки годишњи прорачун за текућу годину 1874. и то онако, како га је ово-варошко представништво по други пут саставило, т. ј. одобрило је да се за покриће дефицита од 15000 фор. разреже општински прирез на становништво ове вароши. Пошто се међутим приликом издавања вар. земаља под аренду показао нов дефицит од 3000 фор., за који се при сас-

тављању прорачуна није постарати могло, то је сада рашено, да се и ова свота прирезом покрије.

На представку и пожурницу овога општинства да се одобри план и прорачун за зидање варошке куће у „хану“, одговорило је министарство, да све дотле неможе одобрити поднесени план, док ововарошко општинство не буде могло исказати, да има у готовини 100000 фор, — а по прорачуну мало више би и требало за читаву варошку кућу — а оних 800.000 цигаља, које је варош за зидање већ спремила, да се или тако сложе и сместе, како се неби кварили, или да се у новац обрате. Пошто је ововарошко општинство исказало да има у готовини 60000 фор. да је осим тога за текуће варошке потребе из фонда за зидање вар. куће 41000 фор. узајмљено, коју ће своту ововарошко општинство из својих редовних прихода у ратама од 10000 фор. за 4 године дана исплатити, — то је на предлог представника дра Свет. Милетића решено, да се у овоі ствари још једна представка министру унутр. послова пошље, у којој би му се осим већ наведенога још и то навело, да ће ововаршко општинство, у колико се министарству накнада сада недостајуће готовине до 40.000 ф. неби сигурна чинила, кућиште старе варошке куће, које је у средини пијаце, продати и тим новцем недостатак допунити; услед тога изаслан је један одбор, који ће у сутицају са стручњацима имати да процени кућиште старе варошке куће, и да на основу ти података или напише нову представку министарству, ил ако за нужно нађе, заиште да се ванредна скупштина сазове. Изјавом овом, да је вољно варошко општинство кућиште старе варошке куће продати, не само да је уклоњена од министарства наведена финанцијална сметња, зидању варошке куће, него је уклоњена и једна политична сметња, а то је зидање српског народног позоришта на кућишту старе варошке куће, чему се свагда и министарство и противничка партаја у овој вароши противила.

На молбу овога општинства, да се обустави насилно утеривање пореза у овој вароши, одговорило је министарство, да с тога неможе молби задоста учинити, што би тим начином и они, који су у стању и могу порез платити, држали да су од дужности плаћања ослобођени. Општинство је решило да се на ново управи представка на министарство у којој би се изложило, да је за последња два и по месеца скоро цео ликвидан порез уплаћен и ово, што је заостало ликвидирати мора, те да се због тога утеривање до после жетве остави.

— У недељу је била седница одбора „новосадског кола“, у којој је донешена одлука: да за нужно и целисходно налази, да се у сваком месту, које засебно бира конгреског посланика, и у сваком изборном срезу састави одбор бирача, што ће у свом округу спремати бираче за уписивање и за избор изборника, и посланика. После тога састаде се неколицина бирача, те закључи да се у *среду* (то је *данас)* држи састанак бирача из Н. Сада у дворани читаонице на житној пијаци у 5 сати у вече, где ће се поразговарати о нужним припремама и саставитиги стални *бирачкп одбор.* Овај ће одбор такође и другим местима и изборним срезовима стојати на услузи, ако који срез утреба, да му се савет даде, или посланик препоручи.

— У идућу недељу 1. јуна закључиће се већ у нашој вароши попис бирача за избор посланика на црквено-народни конгрес, а до данас, како смо извештени, тек се уписало 69, словом **шездесет и девет.** На ову појаву могло би се можда и што друго рећи, но ми мислимо да је доста споменути, де се овострани народ српски у својим народним дужностима још једнако угледа на Нови Сад — па зар да му покажемо призор немара у место предњачења у радњи?

НОВИЈЕ.

Београд 15. маја. — Поткуповник Љубомир Јовановић накменован је за министра јавни грађевина; пуковник Фр. Зах за првог аљутанта кнежевог, а потпуковник Милојко Лешјанин за управитеља артиљеријске школе.

За заступника српског у Цариграду постављен је Коста Магазиновић.

ПРИПОСЛАНО.*)

У допису из Комоговине у бр. 32. „Заставе“ од 15. марта о. г. стајаше слиједећих неколико ријечи, које бијаху управљене против мени; као:

„јер педагогијуму петрињском покондирени учитељ Угреновић неће у цркви да пјева, да се додвори лоша слуга добру господару, који га плаћа знојем народа србског“

Будући су те ријечи неистините и да исте из ништа другог него из низме проти мени су писане, зато умољавам сл. уредништво, да уврсти ово моје оправдање у поштовани лист, молећ мени познатог писца, да своју поштену ријеч натраг узме, или нека ми докаже, да ја до данас нисам у цркви пјевао, и то безплатно, а ја му могу сваки пут противно доказати.

У Комоговини, 6. априла. СП. УГРЕНОВИЋ, учитељ.

*) За ствари под овом рубриком неодговара уредништво

ПРИЛОЗИ СРПСКОМ НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ.

Одбор за скупљање прилога у Чакову. (Председник Ђ. Лазаревић и перовођа Петар Ђурић) послао је 129 ф. 83 н. а. вр, разних прилога, и то:

I. Од Ковчежића: бр. 352. код Мите Замфировића 1 ф.; бр. 353. код Пере Васиљевића 30 н.; бр. 354. у срп. читаоници 5 ф.; бр. 355. код Јулијане Васиљевића 25 н.; бр. 356 код Нике Поповића 4 ф.; 34 н.; бр, 357. код Јована Чарнића 1 ф.; бр. 358. код Пере Чарнића 2 ф. бр. 359. код Косте Јање 30 н.; бр. 360. код симе Д. Петровића 1 ф. 60 н.; бр. 361. у народној кавани 10 фор; свега 25 Ф. 79 н.

II. Црквени тас о ускрсу 12 ф. 4 н.

III. Добровољни прилози: Михаило Папић 5 ф.; ђока Лазаревић 5 ф.; Јулијана Панића 3 ф.; ђока Константиновић 3 ф.; ПерсидаМихајловића 2 ф.; Павле Влајкович 2 ф.; Коста Јања 1 ф. Лазар Голубовић 1 ф.; Мита Замфировић 1 ф.; Никола Килица 1 ф.; Костантин Станковић 1 ф. Ника Војновић 1 ф.; Петар г, Мича 1 ф.; Тома Петровић 1 ф.; Игњат Турински 1 ф.; Петар Дајовић 1 ф.; Светозар Крестић 1 ф.; Пијада Милосављевић 1 ф.; Јулијана Васиљевић 1 ф.; Катинка Петровића 1 ф.; Мила Ромуловић 1 ф.; Каменко Мича 60 н.; Пера Васиљевић 50 н.; Гига Балаш 50 н.; Сава Илић 50 н; Коста Фружић 50 н.; Јоца Петровић Калин 50 н.; ђока Петровић 50 н.; Прока Кршногачин 50 н.; Јован Јовановић 50 н.; Паја Миливој 50 н.; Светозар Поповић 50 н.; Мила Пантић 56 н.; Цика Јовановић 50 н.; Гаја Дуковић 40 нов.; Паја ђукић 30 н.; Јоца Поповић 70 н.; свега 44 ф.;

Српским новосадским црквено народним бирачима.

У среду 29. маја (10. јунија 1874 држаће се

ЈАВАН САСТАНАК

у дворани српске читаонице у Новом Саду у 5 сати по подне ради збора и договора **за припреме око избора српске црквене обштине у Новом Саду и избора посланика на српски црквено-народни сабор.** Уљудно се дакле позивају бирачи новосадске вароши, да у речено време у што већем броју дођу на тај састанак.

У Новом Саду 27. маја 1874.

Привремени бирачки одбор.

ПОЗИВ.

Бираче среза даљског, позивамо овим на братски договор у Даљ, у недељу 2. јунија.

Бирачи осечки.

ПОНОВЉЕН ПОЗИВ
У ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
„ЗАДРУГЕ ЗА СРПСКУ НАР. ШТАМПАРИЈУ.“

Пошто се у скупштину задруге за српску народну штампарију која је за данашњи дан била сазвана, није искупио толики број чланова, колики је по основним правилима задруге за донашање правоваљаних одлука прописан, то се у смислу §. 20. основних правила сазива за **недељу 16. (28.) јуна о. г. у 3 сата после подне у дворани „Матице српске“** нова скупштина у којој ће присутни чланови без икаква даља обзира правоваљано решавати о свима предметима, који су први пут били на дневни ред стављени.

Ред предмета је овај:

1. Оверење присутних чланова.
2. Избор бележника скупштинског.
3. Примање нових чланова.
4. Извештај о измени основних правила.
5. Извештај о радњи и о рачунима.
6. Избор одбора за прегледање рачуна.
7. Предлог одбора у погледу оних чланова, који нису пре две године уплатили 20 фор. од друге половине улога.
8. Допуна једне трећине управног одбора.
9. Поједини предлози.
10. Избор одбора за оверење записника скупштинског.

Из одборске седнице задруге за српску народну штампарију држане у Новоме Саду, 26. маја (7. јуна) 1874.

КОРЕСПОНДЕНЦИЈА АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Читалачкој дружини у Рудни. Одбор задруге за српску народну штампарију пристаје на понуду, да вам у име камате на капитал од 120 ф. ав. вр. шаље „Заставу“ све донде, док јој ова садања цена остане.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ

Изашла је нова књига и може се добити, на много и на мало, у књижарници браће Јовановића у Панчеву, као код главнога комисионара матичина:

ДЈЕЛА ЈАКОВА ИГЊАТОВИЋА
КЊИГА ПРВА.

Издање Матице српске.

Нови Сад, 1874.

Мала осмина, 2 л. 321 стр. — Цена 80 нов.

Садржај: Србин и његова појезија. Манзор и Цемила Три српска списатеља. Српско списатељство. Сима Игњатовић. Додатак. Издања Матице српске.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

ПЕШТа 25. мија. (Недељни извештај од Ст. ђорђевића.) Време је до сад врло лепо, те су се усљед тога и усеви опоравили — као што радосна извешћа са свију страна земље гласе — особито добро стоје пролетњи усеви.

Упиткивало се много колко за угарску, толко и за иноземску пшеницу. Млинари куповаху рану и тако све, што је год понуђено. уз повишену цену од 15—22 нов. продано.

Ефект. потијске пшенице и вајсенбуршке прометнуто 50—60.000 цол. ц. 84 фун. по 7 ф. 90 н. до 8 ф. 10 н.

Раж угарска 5 ф. 30—50 н. галичка 4 ф. 60—80 н. и за 80 фун. бечких.

Јечам уг. 4 ф. 15—30 н. влашки и турски 3 ф. 90 н.

Кукуруз бан. по 4 ф. 75—80 н. вл. 4 ф. 70—75 н. ц. ц

Зоб 2 ф. 75 н. 50 фун. беч.

Маст свињска 44—45 ф. америк. 37—37 и по ц бечка.

Сланина у ваздуху сушена уг. 38—39 ф. амер. с леђа 34½—35 н. у оцаку 39—40 ф.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упразњена парохиска места у Дечу и Огару овим се стечај расписује.

Просителји имају своје нужним сведочбама снабдевене молбенице за 4 недеље, рачунајући од дана првог уврШћења расписа овог, овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне, у Карловци 23. маја 1874.

1—3 КОНЗИС. АРХИДИЈЕЦЕЗЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СТЕЧАЈ.

У новоустановљеном III. и IV. разреду женске школе а евентуално у мушкој школи у Земуну отвара се стечај на два учитељска места. Плата је сваког учитеља год. 500 ф. и станарина 100 ф. уз дужности обележене у уредби за српске народне школе, дужан је учитељ у цркви појати, а учитељ у мушкој школи и своје ђаке црквеном појању учити.

Компетенти нека молбенице са сведоџбама у смислу § 58. поменуте уредбе до 15. Јула о. г. подписаној опшшини пошаљу.

У Земуну 20. Маја 1844.

2—3 СРПСКА ПРАВОСЛ. ЦРКВЕНА ОПШТИНА.

ОБЈАВА ЗА СРЕЋУ.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК ОД 360.000 МАРКИ У НОВОЈ НЕМАЧКОЈ ДРЖАВНОЈ ВРЕДНОСТИ.

За добитак јамчи држава.

Позив на саучешће на лутрију, за коју држава јамчи, и на којој се сигурно преко 5 милијона 900.000 марки добити морају.

Добитци ове користне новчане лутрије, која по плану само 76.500 лозова има ови су: и то 1 добит евент. 360.090 марки у новој немачкој вредности или 120.000 талира Pr. Crt. специјал, Mark Crt. 200.000, 100.000, 75.000, 50.000, 40.000. 2 пут 30.000, 25.000, 3 пут 20.000, 3 пут 15.000, 5 пута 12.000, 13 пути 10.000, 11 пути 8000, 11 пути 6000, 28 пути 5000, 2 пут 4000, 56 пути 3000, 152 пута 2000, 369 пути 1500, 1200 и 1000, 910 пути 500, 300 и 200, 17708 пути 110 и 100, 20322 пути 50, 40, 20, 15, 10 и 5 марки; извлачење ће за неколико месеци у 7 одељака сигурно докончано бити.

Прво вучење (Ziehung) је званично 17. и 18. јуна т. г. заказано: цео оригинални лов стаје само 3 фор. половина 1 ф. 50 н., а четвртина орг. лоза 75 н. Исти се лозови (а не забрањене промесе) који су од државе гарантовани, шаљу и у најудаљеније пределе, само се новци унапред или по франкиратој упутници или што је још боље у рекомандованом писму послати морају.

Сваки саучестник добија од мене уз оригинални лов још и оригинални план са државним грбом бадава, а после вучења одма добија званичну листу од вучења (Ziehunsliste).

Исплату и шиљање добивеног новца отправљам ја сам директно на дотичне брзо и под најстрожијом дискрецијом.

Обратити се ваља дакле с налози на

Samuel Heckscher sen.

4—6 Banguier-Wechsel Comptoar in Hamburg.

ОБЈАВА.

Властелинство даљско има за продају дрва фатова, на баиру дунавском, по 6', 6' сложени.

54 фата церови
400 „ растови
800 „ врбови

уз јако јефтину пену.

3—3 **Управа добара.**

ОБЕР-МИШЕР

тражи се за 1 млин са куперајима у Крагујевцу, исти се треба лично представити или своје сведочбе као ваљан послати, које ће му се натраг вратити. Плата месечна 10 дук. и слободан стан.

Браћа Павловић,

1— у Београду.

ОГЛАС. 3—3

На дан 14. Јуна тек. год. држаће се у канцеларији економног оделења војеног министарства усмена лицитација за набавку 3000. фати дрва, од три стопе дугачких. Дрва ова треба да су буква, церова, и јасенова, граничева и грабова, да не буду огранци, но да су дебела у пречнику најмање 10. сантиметра; да су сува, чврста, а да нису матора, трула, кладе или пањеви и да нису у води лежала.

Који има вољу да се прими набавке ових дрва нека одређеног дана на лицитацију дође.

Услови, под којима ће се набавка дрва уступити, могу се и пре одређеног дана за лицитацију видити у поменутој канцеларији. —

Кауција се полаже у напред у готовом новцу, или у интабулацији првог степена на непокретном имању за суму од 500 дук, цес. —

Из канцеларије економног оделења војеног минисарства бр. 1935. 13. маја 1874 год. у Београду.

НАГРАЂЕН
НА БЕЧКОЈ СВЕТСКОЈ ИЗЛОЖБИ.

ДО

100

БИЛИЈАРА

ОД 200 ДО 600 ФР. А. ВР.

Разноврсни кеова и осталих потреба за билијаре могу се код мене

ЈОВАНА КНИЛЛ-А

фабрика билијара и кеова

Беч XI. Rossau, rothe Loewengasse № 5, 7. добити.

Особито чиним пажљивим п. т. купце на ново патентиране мантинеле

WELTAUSSTELLUNGS-MANTINELLS

и ново изнађене, врло просто и згодне запушаче за рупе билијарске (Löcher-Verschlush für Carambollspiel.) 7—

Ценовници и пртежи разашиљу се бесплатно.

ОГЛАС.

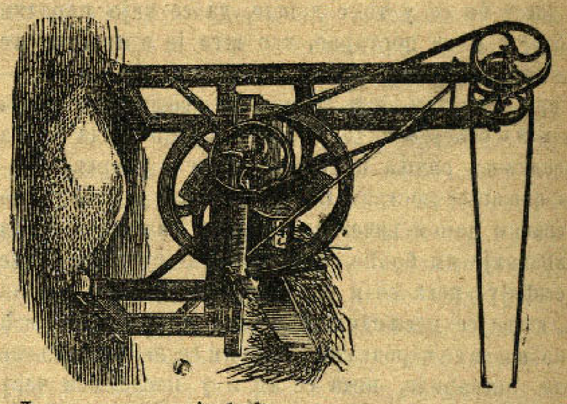

Долуподписани дође браћи земљеделцима на знање, да имаде главно стовариште за Бачку, Банат, Славонију и Србију, како од свију алата тако и машина земљеделских, као вршаоница од 2 коња снаге, које сламу добро изтресају, и од 3—4 коња снаге, које уједно и зрно извеју. Даље: плуг, што копа и загрће кукуруз, гвоздене дршаче, гвоздене ваљонице, две врсте машина за сејање, кошење, грабље за купљење сена, мале и велике сечке, решета, машина, што вади кукољ, горушицу и дивјак из жита од Lhuillier-a, машина што бундеве, репу и кромпир за марву ситно сече, машина за крунење кукуруза, пресе за вино, и што деле грожђе од петељака, бунара на ширк, прскалица за ватру и башту, винта за дизање терета. Осим тога најбољег зејтина за мазање истих машина. Све овде наведено даје доле-подписани по оригиналном ценовнику и то на 1, 2. 3 или 4 рате поред два јемца, свака од 3 месеца.

УГЉЕША КРВАРИЋ,
7— Ст. Бечеј у Бачкој.

ДЕОНИЧКИ КАПИТАЛ ОД СЕДАМ МИЛИОНА ФОРИНАТА!
ПРВА ЧЕШКА
ОПШТА ОСИГУРАВАЈУЋА БАНКА У ПРАГУ

подигла је за Угарску и покрајине јој филијалу у Пешти

и осигурава против туче под веома пробитачним условима.

Премије се уплаћују или осигурању или на меницу која је 30. септембра т. г. платежна.

Осим тога осигурава банка против ватре, од леда, живота човечијег и подиже међусобно наследство.

Наш је принцип: солидитет и брзина у сваком погледу. Штета ће се таки и праведно ликвидовати.

Кад странке желе ми ћемо полице и на српском језику издавати, и са нашим српским отправцима српски ћемо дописивати.

Понуде наши заступници свуда по читавој домовини примају.

За Нови Сад и околину заступа нас г. **Петар Илић,** па кога најпоузданије упућујемо свакога, ко би се хтео користити пробитцима, које ово друштво поседницима пружа. 1—3

Прва чешка општа осигур. банка.

Властник др. Свет. Милетић. Одговорни уредник Стеван Поповић. Издавалац „Задруга за срп. народну штампарију“

Српска народна задружна штампарија.

206 F 216

Прилог „Застави“ к бр. 62.

Библиотека Матице српске у Новом Саду

ОДГОВОР НА ИЗЈАВУ У ПРИЛОГУ БРОЈА 50-ОГ „ЗАСТАВЕ.“

У изјави говоре неки занешењаци или кратко да кажем, четири и то словом велим четир усијане главе, који су хтели штедионицу карловачку не само да упропасте за годину дана, него и конкурс на њу да подигну.

Ова четири господара млого су у изјави бронзукали, али не смедоше своје име да подпишу. За таково бронзукање неда нико ништа, већ хоће да види па да верује. Ова четир господара подигоше читаву хајку на нашег управитеља г. Ненадовића. Ко познаје г. Ненадовића, тај може казати за г. Ненадовића, да му је чистија чизма кад је блато, него ове четворице од ушију до пете. Што се чести тиче, и што су год у изјави писали и хтели на другога лагу да баце, то су они сами пришипетље. Ево доказа поштовани читаоци.

Неки најнезнатнији деоничари наше штедионице, који се у свачем на свету мудри праве, и ако при томе због лудоглавства ни сами себе не разуму, усуђују се тако безобразни бити да мисле, сав је свет такова будала, као што су они мудри, и подбуњивати поштене људе, да се у њихову корист жртвују, подговарајући их на најлажљивији начин.

Изволите ме преслушати, да вам први њихов безобразлук изјавим. Какав је рад бившег одбора прошле године био, то сте из извештаја видили. Тај исти одбор у ком су се на срамоту нашу, и она мудра господа као чланови налазили, закључио је једногласно: да кад се скупштина због закључна рачуна, и то још у месецу новембру пр. год. по уставу за месец јануар т. год. с тог узрока није могла сазвати, што смо тек у месецу новембру књиговођу добили, иста на основу разлога неких чланова за 20. фебруар т. год. сазове, и да односно гласања за дотичну скупштину деоничари своје деонице најдуже до 18. фебруара т. г. код наше штедионице положе.

Позив је учињен кроз српске новине, у месту плакатима, а страним деоничарима и особитим позивом. По истечењу обзнањеног рока и то 19. фебруара закљученог дотичног записника приспео г. А. П. Радовановић. Овај г. као први извештен, да по истечењу рока и после свршеног тог рада од никога се деонице за ту цел примити не могу, а и зато што је то закључак одбора који нико рушити несме. Исто тако ма какво измењивање само је одбор овлашћен, и тако му је била деоница враћена, јер му је била заложена

По деоницу г. Радовановића, односно признаницу за скупштину, дошао је г. Коста Павловић Табаков, и чудио се, како се нису примиле деонице г. А. П. Радовановића. Питајући дотичног чиновника, је ли њему познат Радовановић и шта је таки човек заводу кадар учинити? Како ће он викати у новина, друштво грдити, скупштини на пут стати и заводу гди год може шкодити. Да се то избегне, и ако је одбор то закључио, опет је требало бар његову (Радовановићеву) деоницу примити.

Ево господо читаоци, изволите уважити, да је г. Павловић Табаков чланом тога одбора, какови појам тај има о друштвеном раду и поредку и какав би био то завод и управљајући одбор, који би се претње таквог појединог деоничара страшио, и кад би обстанак од таковог једног деоничара зависио, и због њега сви остали деоничари и цели устав завода се презире. Ето видите ви о таковом безобразлуку и да се докаже изјављено свемогућство А. П. Радовановића, поднешен је власти још тај исти дан протест за уништење исте скупштине са подписом А. П. Радовановића, да се тај протест за сваки случај у корист г. Радовановића без обзира на посљедице подупре, поднешен је још један протест од г. Косте Павловића Табакова и дружине г. Светозара Јанковића. Исти протест био је подписан и од друга четири деоничара, који ни о чем незнајући подбуњени од предпаведених бунција, своје име жртвоваху.

Скупштина беше распуштена, против сваког друштвеног поредка и без призрења напрема осталим деоничарима и достојанствености завода. Ту срамоту могли смо још сносити, кад неби било и други посљедица непосредно скопчани.

Неизбежне посљедице сваког друштвеног раздора бивају осим осрамоћени према свету све остале по-

штене личности деоничара учињене неспособне. Неповерење према улагачима, које само непоштено руководство друштвеног рада, њиово имање поверавајући улоге дају, и кад то ослаби, у исто време по њима пристојећем праву њихове улоге одказују.

Одказом тим извршивање дужности односно исплаћивање улога, ослаби и снага завода. С тог узрока неможе задатку свом одговорити, т. ј. потражиоцима новаца и потребне помоћи дати, а коначним таким убиством завода, умањава се и добитак деоничара.

Пре него што пређем још на један важан доказ, треба да вам покажем и цифром оно што сам већ из почетка приметио, какве су то бунције што свет буне, бацајући песак у очи, да истину невиди, и вичу, како би они сами за тај завод и његов општи пробитачан обстанак, бог зна какову бригу водили, а с тим и за општу корист жртве доносили.

Код финанцијских завода, као што је целом свету опште познато, онај је највећи господар, који највише новаца уложи, а не онај, који је највише извукао; но код ове је господе то управо напротив. Они су уложили капитал и то као деоничари:

А. П. Радовановић за 2 ком. деоница .	100 ф.
Коста Павловић Табаков 1 ком. деон. .	50 „
Светозар Јанковић 4 ком. деоница . .	100 „
Младен Суботић 2 ком. деон.	100 „
Илија Павловић 1 ком. деон.	50 „
Свега 11. ком. деон.	500 ф.

Напротив томе износи њиов обрт од повучени новаца.

А. П. Радовановић	8081 ф. 50 н.
Коста Павловић Табаков . . .	15511 „ — „
Светозар Јанковић	18816 „ — „
Илија Павловић	7980 „ — „
Укупно	64747 ф. 50 н.

Ово је велика разлика према целом друштвеном имању, још 3000 ф. више него цели друштвени капитал. У кратко да кажем: иста господа су за то незадовољни и немирни, што немогу осим тога, још и све улоге са целом штедионицом по њиховој вољи располагати.

Сада да вам поштовани читаоци, осветлим још и даље карактер исте господе.

Триумфирајући над успехом њихови шкодљиви планова, намерили су, да досадашње поверење завода и на страни са свим убију. Лицемерством, лукавством и лажи, обратише се писмено одма сутра дан после те распуштене скупштине на једног чиновника код сентомашко-туријске штедионице преко њиовог вође А. П. Радовановића искајући 25.000 фор.

Какав је то поступак изволите поштовани читаоци судити. Ја по мом свађању држим, да је то подкопавање поверења и обстанка завода, а увреда не само за управљајући одбор, него и за цело друштво.

И тако су ова господа, која лажљиве изјаве пишу, пропали, да нису више од 1—3 гласа добили на главној скупштини, а они који су у одбору остали или изабрани, од 113—135 гласова имали.

Оволико за сада, и као човек, а не подлац и лажа!

Јован Поповић Зубан,

и опет одборник са 123 гласа.

Српска народна задружна штампарија у Новом Саду 1874.